

1. Данилюк Ю. З. Державна політика щодо архітектурних пам'яток культового призначення у 60-х роках на Україні / Ю. З. Данилюк // Релігійна традиція в духовному відродженні України. – Полтава : [Б.в.], 1992. – С. 119–121.
2. Заремба С. З. Українське пам'яткознавство. Історія, теорія, сучасність / С. З. Заремба. – К. : Логос, 1995. – 447 с.
3. Мезенцева Г. Г. Музеєзнавство / Г. Г. Мезенцева. – К. : Вища школа, 1980. – 120 с.
4. Державний архів Полтавської області (далі ДАПО). – Ф. Р-6937. – Оп. 1. – Спр. 131. – Арк. 14.
5. ДАПО. Ф. 7055. – Оп. 1. – Спр. 246. – Арк. 4.

**Юлія Комлик, Юлія Овсій
м. Полтава**

БІБЛІОТЕКА ЯК ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИЙ ЦЕНТР ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВОГО СПОСОБУ ЖИТТЯ МОЛОДІ

Однією з найголовніших загальнолюдських цінностей є здоров'я, якість котрого забезпечується дотриманням настанов здорового способу життя. Загальновідомо, що спосіб життя охоплює такі сторони існування, як побут, харчування, працю і відпочинок, суспільне життя і культуру, поведінку людей та їх духовні цінності, які відповідно мають вплив на всі сфери здоров'я – фізичну, психічну, соціальну й духовну. Всі ці складові невід'ємні одна від одної, тісно взаємопов'язані та сукупно визначають здоров'я людини [1, с. 112]. Завжди безпека та збереження здоров'я були однією з найважливіших сторін практичних інтересів людства [2, с. 6]. У сучасних умовах проблема формування здорового способу життя набуває надзвичайної актуальності. Оскільки здоров'я населення є показником добробуту держави, то і його збереження повинно бути завданням державного рівня [3; с. 10]. Із цією метою в розвинених країнах світу створено систему соціально-комунікаційних каналів і засобів поширення інформації щодо здорового способу життя, чільне місце в якій належить бібліотекам.

У процесі розвитку людського суспільства бібліотеки завжди були вагомою соціальною інституцією, що традиційно займалася збиранням, зберіганням і наданням доступу до інформації [4, с. 126]. На даний момент головним завданням бібліотеки є забезпечення інформаційних, науково-дослідних, освітніх, культурних та інших потреб користувачів [5, с. 3]. Зростаюча інформатизація суспільства посилює значення наявної системи бібліотечних закладів як мережі сучасних інформаційних центрів, що сприяють ефективному наповненню соціальних комунікацій необхідною інформацією [6, с. 324].

Сьогодні існує нагальна необхідність створення в Україні єдиної інформаційно-комунікаційної системи поширення норм здорового способу життя як основного засобу набуття, збереження та зміцнення здоров'я впродовж усього життя через об'єднання та координацію зусиль усіх основних соціально-комунікаційних структур – бібліотек, інформаційних центрів, видавництв, книжкових магазинів тощо – у наданні населенню

якісної інформації (знань) із визначеного питання. У цій системі необхідно переосмислити місце бібліотеки як соціально-комунікаційного центру формування здорового способу життя суспільства, зокрема молоді. Книгозбірня має активізувати свої комунікаційні функції – сприяти прискоренню обміну та доведенню до користувачів якісної інформації з проблем збереження та зміцнення здоров'я. Ідеться про необхідність формування порівняно нового змістового напрямку діяльності сучасної бібліотеки, об'єктом якого є здоровий спосіб життя людей. Одним із головних результатів цього напрямку діяльності має стати створення цілісної системи бібліотечно-інформаційного забезпечення здорового способу життя. Серед основних механізмів його формування – розвиток самосвідомості людини (у першу чергу молоді), сприяння та створення за допомогою бібліотек належних інформаційно-комунікаційних умов для українського суспільства щодо формування здорового способу життя.

Слід зазначити, що проблема здоров'я нації є предметом постійного обговорення на міжнародних, всеукраїнських і регіональних наукових конференціях, що проводяться в Україні. Однак, у переважній більшості з них висвітленню ролі бібліотек щодо вирішення цього питання відводиться мінімальне місце. Це можна пояснити двома основними причинами: 1) недооцінюванням значущості інформаційно-комунікаційної підсистеми формування здорового способу життя в сучасному українському суспільстві; 2) пасивністю бібліотечно-інформаційних кадрів, які недостатньо популяризують свої можливості щодо зберігання й зміцнення здоров'я особистості та суспільства через підвищення рівня поінформованості громадян України з цього питання.

Серед базових складових бібліотечної діяльності щодо інформаційно-комунікаційної підтримки формування здорового способу життя можна назвати:

- 1) комплектування, зберігання та використання фонду документів, присвячених питанням здоров'я;
- 2) відбиття інформації щодо здорового способу життя в системі бібліотечних каталогів, баз даних, на веб-сайтах та веб-порталах;
- 3) створення системи бібліографічних посібників із питань духовного й фізичного здоров'я;
- 4) бібліотечне обслуговування щодо надання ресурсів, продуктів і послуг користувачам із проблем збереження здоров'я;
- 5) поширення ідеології здорового способу життя через проведення масових заходів із залученням читачів, засобів масової інформації, соціальних, медичних та інших служб тощо;
- 6) організація спілкування й обмін документами, інформацією, знаннями з вищезазначеного питання через установа й підтримання системної взаємодії бібліотеки з користувачами, іншими соціально-комунікаційними структурами, усіма зацікавленими в отриманні й ефективному використанні інформації означеного змісту;
- 7) створення нового розділу бібліотекознавства «Бібліотечна валеологія».

Бібліотека може сформувати цей змістовий напрям своєї інформаційно-комунікаційної діяльності через сукупність її якісних характеристик:

- на даний момент є безплатною загальнодоступною установою, послугами якої може користуватися все населення України – від дітей до людей похилого віку, від здорових до хворих;
- обслуговує своїх користувачів диференційовано з урахуванням специфіки індивідуальних, групових і масових інформаційних потреб та запитів, гарантує їх повну конфіденційність у делікатних питаннях здоров'я;
- є центром доступу не лише до місцевих, регіональних і національних документних, інформаційних та когнітивних ресурсів, але й світових;
- здатна забезпечити безпосереднє та опосередковане спілкування реальних і віртуальних користувачів та бібліотекарів;
- може налагодити партнерські зв'язки не лише зі спорідненими соціально-комунікаційними структурами, а й скоординувати діяльність із представниками владних, правоохоронних структур, органів охорони здоров'я, соціальних служб, професійних об'єднань тощо.

Унікальність бібліотеки як соціально-комунікаційного центру формування здорового способу життя полягає також і в тому, що вона має справу, зазвичай, із перевіреною інформацією щодо здорового способу життя. Перш ніж потрапити до фонду бібліотеки, дані підлягають ретельній експертизі у видавництвах, редакціях, теле-, відеофірмах, книжкових магазинах, у самій бібліотеці.

Усе вищевикреслене свідчить про об'єктивну необхідність формування відносно нового напрямку бібліотечної діяльності – інформаційно-комунікаційної підтримки здоров'я. У даному випадку йдеться про те, що бібліотека повинна бути одним з основних соціально-комунікаційних центрів формування здорового способу життя. Збереження здоров'я має стати сферою пріоритетного інформаційно-комунікаційного забезпечення бібліотек. Під бібліотечно-інформаційним забезпеченням здорового способу життя розуміємо цілісну організаційно-функціональну систему бібліотечно-інформаційного обслуговування, що базується на об'єднанні кадрових, документно-інформаційних, когнітивних ресурсів, а також комунікаційних засобів бібліотек збереження, поліпшення та зміцнення духовного, соціального, психічного, інтелектуального, репродуктивного та фізичного здоров'я людини впродовж усього життя.

Важливим напрямом діяльності бібліотечних закладів є формування в користувачів уявлення про те, що здоров'я значною мірою залежить від нас самих; пропагування здорового способу життя; стимулювання прагнення зберігати та зміцнювати здоров'я, бажання підтримувати його традиції.

Ураховуючи актуальність проблеми здорового способу життя, толерантності соціальних відносин, комфортного психологічного самопочуття, виховання духовно багатой та фізично розвинутої особистості, бібліотеки приділяють значну увагу популяризації літератури з цього питання, різноманітним формам масової роботи для задоволення потреб користувачів. Зазвичай бібліотечні заклади пропагандують здоровий спосіб

життя через низку заходів, які присвячені боротьбі зі СНІДом, тютюнопалінням; боротьбі зі зловживанням алкоголем, наркотиками та їх незаконним обігом; вшануванню Дня здоров'я тощо. Також з ініціативи бібліотек проводиться велика кількість різноманітних конкурсів, вікторин, лекцій, які спрямовані на орієнтацію здорового способу життя молоді.

Поряд із традиційними в роботі бібліотек мають місце інтерактивні, інноваційні, емоційно насичені форми роботи із застосуванням комп'ютерних та інформаційних технологій: слайд-бесіди, електронні презентації, шок-уроки, тренінги, сюжетно-рольові ігри, мультимедійні вікторини, слайд-лекції, слайд-тренінги, виїзні масові заходи, тематичні дискотеки, виставки-роздуми, ігри-подорожі, аукціони думок, диспути, конкурси плакатів, буккроссинги, флешмоби тощо. Аналіз діяльності бібліотек із питань популяризації літератури з утвердження здорового способу життя показав, що робота в цьому напрямку здійснюється постійно і спрямована на профілактику та попередження асоціальних явищ.

Отже, вищезазначене дає підстави розглядати бібліотеку як унікальну соціально-комунікаційну структуру, здатну на достатньо високому рівні забезпечити документну, інформаційну та когнітивну підтримку формування й розвитку здорового способу життя кожного громадянина України та українського суспільства в цілому.

Джерела та література

1. Желібо Є. Безпека життєдіяльності : навч. посіб. / Є. Желібо, Н. Заверуха. – К. : Каравела, 2001. – 376 с.
2. Калязін Ю. Систематичний підхід у формуванні здорового способу життя засобами навчального процесу на всіх його рівнях / Ю. Калязін, А. Ткаченко, З. Шаповал // Формування здорового способу життя студентської молоді засобами навчального процесу: зб. матеріалів регіон. наук. – практ. семінару. – Полтава, ПолтНТУ, 2005. – С. 6 – 9.
3. Коваленко В. Проблеми формування та реалізації принципів здорового способу життя в сучасній Україні / В. Коваленко, С. Мироненко, В. Рома // Формування здорового способу життя студентської молоді засобами навчального процесу: зб. матеріалів регіон. наук.-практ. семінару. – Полтава, ПолтНТУ, 2005. – С. 9-13.
4. Чередник Л. Роль бібліотек у сучасному інформаційному просторі / Л. Чередник // Актуальні питання сучасного документознавства: методологія та практика підготовки фахівців у документознавстві та інформаційної діяльності : зб. навч.-метод. і наук.-практ. семінару. – Полтава : ПолтНТУ, 2014. – С.125-129.
5. Закон України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua . – Заголовок з екрану.
6. Баюш О. Бібліотеки як джерело наповнення інформацією сучасних засобів соціальних комунікацій / О.Баюш // Актуальні питання документознавства та інформаційної діяльності: теорії та інновації: зб. матеріалів I Міжнар. наук.-практ. конф., Одеса, 19-20 березня 2015 р. / під заг. ред. В.Г. Спрінсяна. – Одеса : OFFSETIC, 2015. – С. 322-328.